

PATVIRTINTA
Šilalės rajono savivaldybės tarybos
2021 m. kovo 25 d. sprendimu
Nr. T1-97

**ŠILALĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS
STEBĖSENOS
2019 METŲ ATASKAITA**

2020 m.

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. BENDROJI DALIS PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“).....	4
2. SPECIALIOJI DALIS ATRINKTŲ RODIKLIŲ DETALI ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS.....	11
2.1 ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ MIRTINGUMAS DĖL TRANSPORTO ĮVYKIŲ.....	11
2.2. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ SERGAMUMAS VAISTAMS ATSPARIA TUBERKULIOZE.....	14
2.3. PAAUGLIŲ (15–17 M.) GIMDYMŲ SKAIČIUS ŠILALĖS RAJONE.....	18
IŠVADOS.....	21
REKOMENDACIJOS.....	22

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, tvarkyti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą charakterizuojančius rodiklius, kad remiantis išsamia informacija apie savivaldybės bendruomenės sveikatos būklę, sveikatos rizikos veiksnius, būtų galima planuoti ir įgyvendinti savivaldybės visuomenės sveikatos gerinimo priemonės; taip pat vykdyti visuomenės sveikatos stebėsenos duomenų sklaidą bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Ataskaitoje pateikiami ir aprašomi 2019 m. visuomenės sveikatos būklę atspindintys duomenys Šilalės rajono savivaldybėje. Pateikiami rodikliai (iš Valstybės deleguotų savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos *pagrindinių rodiklių sąrašo projekto*) atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos (toliau – LSP) tikslai bei jų uždaviniai. LSP iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo savivaldybėse stebėsenai parengtas baigtinis pagrindinių rodiklių sąrašas (toliau – PRS), kurį sudaro 51 unifikuotas rodiklis, geriausiai apibūdinantis LSP siekinius.

Akcentuojama, kad kai kurių PRS projekte numatytų rodiklių šioje ataskaitoje pateikti nėra galimybės, kadangi nėra parengta skaičiavimo metodologija. Ataskaita parengta naudojant oficialius statistikos šaltinius ir Higienos instituto Sveikatos informacijos centro (toliau – HISIC) parengtą leidinį „Visuomenės sveikatos būklė savivaldybėse 2019 m.“

1. BENDROJI DALIS

PAGRINDINIŲ STEBĖSENOS RODIKLIŲ SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS („ŠVIESOFORAS“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas siekiant palyginti 2019 m. Šilalės rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į 5 grupes (po 12 savivaldybių kiekvienoje grupėje):

- ✓ 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei* ir žymimos **žalia spalva**;
- ✓ 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei* ir žymimos **raudona spalva**;
- ✓ Likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių intervencijų/priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Šilalės rajono gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje „Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“.

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis) pasirinktos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis prasčiausia palyginti su kitomis savivaldybės profilio reikšmėmis (raudonos spalvos pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės). Sudarytas Šilalės rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Šiose srityse atlikta atrinktų rodiklių detali analizė ir vertinimas. Parengti pasiūlymai.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiami PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. *Antrajame stulpelyje* pateikiama Šilalės rajono savivaldybės rodiklio reikšmė, *trečiajame* – absoliutūs skaičiai, *ketvirtajame* – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, *penktajame* – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, *šeštajame* – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, *septintajame* ir *aštuntajame* – pateikiama praėjusių metų Šilalės rajono savivaldybės rodiklių reikšmė, *devintajame* – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarpe visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą).

Rodiklis	Savivaldybės rodiklis 2019 m.	Absoliutus skaičius 2019 m.	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Savivaldybės rodiklis 2018m.	Savivaldybės rodiklis 2017 m.	Santykis: savivaldybė/ Lietuva
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Strateginis tikslas - pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai								
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė (metais)	77,4		76,5	70,7	79,1	75,7	76,5	1,01
Išvengiamas mirtingumas (proc.)	34,0	98	31,7	24,3	39,7	32,1	33,4	1,07
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį								
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą								
Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) (100 000 gyv.)	18,1	4	23,5	0	97,8	26,4	42,7	0,77
Standartizuotas mirtingumo dėl savižudybių rodiklis (X60-X84) (100 000 gyv.)	17,2		23,0	0	119,4	30,9	41,1	0,75
Bandymų žudyti skaičius (X60-X64-X66-X84) (100 000 gyv.)	45,1	10	37,1	3	68,3	44,0	8,5	1,22
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose skaičius (1 000 gyventojų)	103,1	200	68,2	35,2	247,8	94,1	94,7	1,51
Socialinės rizikos šeimų skaičius (1 000 gyventojų)	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra	4,5	4,9	nėra rodiklio
Ilgalaikio nedarbo lygis (proc.)	1,4	200	1,9	0,3	7,7	1,4	1,8	0,76
Gyventojų skaičiaus pokytis (1 000 gyventojų)	-23,1	-420	0,0	-35,1	-43,3	-11,3	-16,3	-23,10
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu								
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V01–Y98) (100 000 gyventojų)	76,7	17	85,7	28,6	194,3	101,2	102,5	0,90
Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V01–Y98) (100 000 gyventojų)	71,1		83,6	20,9	192,5	103,2	98,4	0,85
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius (1 000 gyventojų)	328,4	903	146,6	53,4	350,4	302,7	306,4	2,24
Socialinės pašalpos gavėjų skaičius (1 000 gyventojų)	29,3	650	23,1	2,5	87,2	31,2	31,3	1,27

Sergamumas tuberkulioze (nauji atvejai ir recidyvai)(A15-A19) (100 000 gyventojų)	49,7	11	36,0	10	93	74,8	72,6	1,38
Sergamumas tuberkulioze (nauji TB atvejai)(A15-A19) (100 000 gyventojų)	40,6	9	31,3	8	73,9	74,8	59,8	1,30
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką								
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą								
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius (10 000 darbingo amžiaus gyventojų)	0,0	0	1,0	0	2,9	0,7	0	0,00
Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje (10 000 gyventojų)	98,4	42	145,7	92,6	197,2	156,8	136,6	0,67
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius (10 000 gyventojų)	71,2	99	61,6	42,2	127,5	25,8	72,5	1,16
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) (10 000 gyventojų)	14,0	31	72,0	0	118,7	14,1	16,6	0,19
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį								
Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) (100 000 gyventojų)	4,5	1	4,9	0	19,5	17,6	8,5	0,92
Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) (100 000 gyventojų)	4,0		4,8	0	25,5	15,9	7,7	0,83
Mirtingumas dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) (100 000 gyventojų)	22,6	5	15,5	0	54,6	8,8	21,3	1,46
Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) (100 000 gyventojų)	20,6		15,2	0	58,1	8,9	20,2	1,36
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių								
Mirtingumas dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) (100 000 gyventojų)	13,5	3	7,7	0	25,9	13,2	4,3	1,77
Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) (100 000 gyventojų)	12,9		7,6	0	29,1	12,0	4,4	1,71
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) (100 000 gyventojų)	0,0	0	2,3	0	9,7	8,8	0	0,00

Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius (100 000 gyventojų)	49,7	11	66,7	26,1	120,3	57,2	51,2	0,74
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą								
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui.	156		970	61	34386	164	56	0,16
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)	69		nėra	nėra	nėra	69	69	nėra
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)	68		nėra	nėra	nėra	68	68	nėra
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą								
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą								
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu (100 000 gyventojų)	0,0	0	2,9	0	10,9	0,0	4,3	0,00
Standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu (100 000 gyventojų)	0,0		3,0	0	16,1	0,0	3,7	0,00
Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (100 000 gyventojų)	9,0	2	19,1	0	56,3	4,4	12,8	0,47
Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu (100 000 gyventojų)	7,4		18,5	3,4	59,3	5,4	16,2	0,40
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai) (100 000 gyventojų)	13,5	3	74,1	3,8	350	17,6	21,3	0,18
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais (asmenų skaičius)	223,8	99	199,2	70,1	395	234,4	205,5	1,12
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais.	199,6	111	171,3	41,8	374,3	199,4	183	1,17
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius								
Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.).	33,9	57	37,8	10,3	65,4	30,3	26	0,90

4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius								
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais								
Išvengiamų hospitalizavimų skaičius (1 000 gyventojų)	33,3	737	31,4	15,6	59,6	32,5	32,7	1,06
Išvengiamų hospitalizavimų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius (1 000 gyventojų)	5,3	96	7,0	3,4	10,5	6,9	4,2	0,76
4.2. Plėtoti sveikatos infrastuktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą								
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	3,5	124	2,0	1,6	5,8	4,0	3,8	1,74
Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius (10 000 gyventojų)	5,4	12	7,2	2,5	13,5	4,3	5,5	0,75
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	8,5	187619	9,5	6,5	11,8	7,9	7,8	0,89
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) (100 000 gyventojų)	9,0	2	5,7	0	12,6	8,8	8,5	1,59
Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) (10 000 gyventojų)	0,9	2	2,0	0	4,9	0,4	0	0,44
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių	5,1	1	3,3	0	14,4	4,8	0	1,55
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) (proc.)	93,6	160	92,7	87,7	99,3	93,3	94,3	1,01
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys (proc.)	96,1	148	92,1	86,5	100	95,6	94,3	1,04
Tikslinės populiacijos (6-13 m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje (proc.)	18,5	321	15,0	1,6	57	18,8	33,7	1,23
Vaikų, neturinčių edukacijos pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	13,3	282	20,0	10,9	30,4	14,5	13,9	0,67
Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius (1000 gyventojų)	10,8	4	3,9	0	14	2,5	4,6	2,78
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis	780,9	173	748,0	597,7	978	862,1	823,9	1,04

(I00-I99) (100 000 gyventojų)								
Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) (100 000 gyventojų)	807,8		733,0	575,7	1238,2	832,5	817	1,10
Mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) (100 000 gyventojų)	252,8	56	287,8	199,4	337,9	268,3	268,9	0,88
Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C97) (100 000 gyventojų)	248,8		273,5	223,3	366,2	258,9	273,4	0,91
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) (100 000 gyventojų)	108,3	24	176,1	127,2	568,2	167,1	140,9	0,62
Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) (100 000 gyventojų)	114,4		172,4	73,8	455,9	164,6	133,8	0,66
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) (10 000 gyventojų)	74,5	165	61,2	30	124,3	76,1	58,5	1,22
Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje (proc.)	49,7	2655	52,9	16,8	73,2	48,5	43,1	0,94
Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje (proc.)	54,5	2572	56,4	30,6	76,9	49,5	44,5	0,97
Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje (proc.)	67,7	4972	56,3	30,9	69,4	63,6	58,7	1,20
Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje (proc.)	51,5	2541	48,2	28,2	66,3	45,2	42	1,07

1 lentelė. Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis

Iš 1 lentelėje „Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“ pateiktų PRS rodiklių reikšmių matyti, kad:

1. Iš visų sveikatos rodiklių yra geresni (**žalioji zona**):

- vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl išorinių priežasčių;
- asmenų žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius;
- susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius 65+ m. amžiaus grupėje;
- sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis;
- pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių;
- transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius;
- į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu;
- nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai);
- išvengiamų hospitalizavimų dėl diabeto ir jo komplikacijų, skaičius;
- slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui skaičius;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas piktybinių navikų;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų;
- tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje.
- tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje.

2. Dalies rodiklių reikšmės patenka į prasčiausių savivaldybių kvantilių grupę (**raudonoji zona**):

- mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose skaičius;
- mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl transporto įvykių;
- sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze;
- vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų dalis (proc.);
- paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius.

3. Didžioji dalis Šilalės rajono rodiklių reikšmių patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvantilių grupę (**geltonoji zona**), tačiau į juos taip pat reikėtų atkreipti dėmesį:

- išvengiamas mirtingumas;
- bandymų žudyti skaičius;
- ilgalaikio nedarbo lygis;
- gyventojų skaičiaus pokytis;
- socialinės pašalpos gavėjų skaičius;
- sergamumas tuberkulioze (nauji atvejai ir recidyvai);
- darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas dėl nukritimo;

- gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais;
- gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais (asmenų skaičius);
- kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus dalis;
- išvengiamų hospitalizavimų skaičius;
- šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius;
- apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui;
- sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis;
- kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas;
- 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė);
- 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina, 3 dozės) skiepavimo apimtys;
- tikslinės populiacijos (6–14m.) dalis, dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje;
- mirtingumas/standartizuotas mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis;
- sergamumas II tipo cukriniu diabetu;
- tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje;
- tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje;

Išsamesnei analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemos, pasirinkti šie rodikliai:

- Šilalės rajono mirtingumas dėl transporto įvykių;
- Šilalės rajono gyventojų sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze;
- Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius Šilalės rajone.

2. SPECIALIOJI DALIS

ATRINKTŲ RODIKLIŲ DETALI ANALIZĖ IR INTERPRETAVIMAS

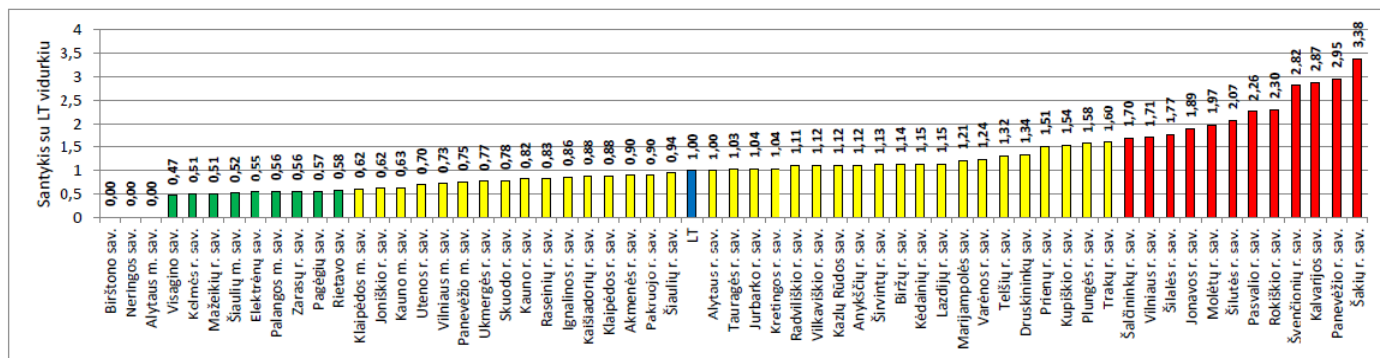
2.1. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ MIRTINGUMAS DĖL TRANSPORTO ĮVYKIŲ

Aukšto mirtingumo rodiklio dėl transporto įvykių analizė yra būtina įgyvendinant LSP tikslo „*Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką*“ uždavinį „*Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių*“, ieškant šios problemos priežasčių bei jos sprendimo būdų.

Nors Lietuvoje jau ne vienerius metus viena iš pagrindinių prioritetinių sričių, į kurią kreipiamas didelis dėmesys, avaringumo keliuose mažinimas, 2019 m. Lietuvoje dėl transporto įvykių (V00–V99) žuvo 214 gyventojų. Visų šių mirčių buvo galima išvengti.

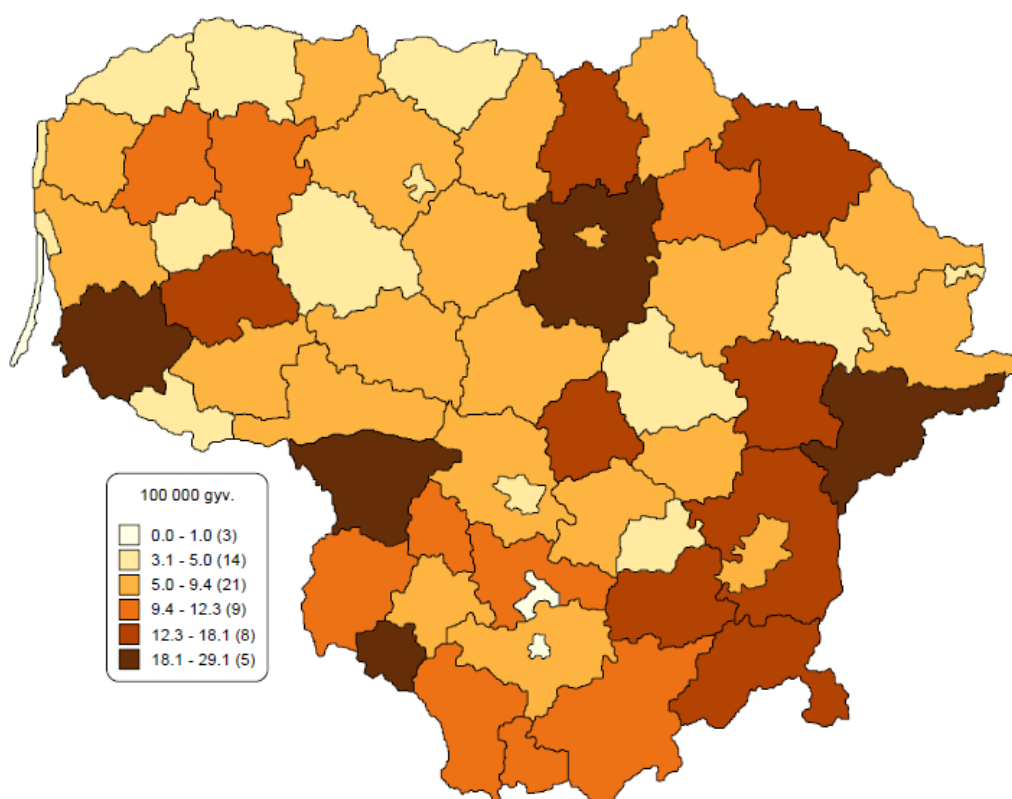
Daugiausiai mirčių transporto įvykiuose patyrė Vilniaus m. (31 mirtis) bei Kauno m. (14 mirčių) savivaldybių gyventojai. Analizuojant mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklį, Švenčionių r., Rokiškio r., Pasvalio r., Šilutės r., Molėtų r. savivaldybių gyventojų rodikliai Lietuvos vidurkį viršijo apie 2 kartus. Kalvarijos, Panevėžio r., Šakių r. savivaldybių gyventojų rodikliai Lietuvos vidurkį viršijo net apie 3 kartus. 2019 m. transporto įvykiuose nežuvo nė vienas Birštono, Neringos, Skuodo r., Alytaus m., Rietavo, Zarasų r. savivaldybių gyventojas.

1 pav. Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv. savivaldybėse 2019 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

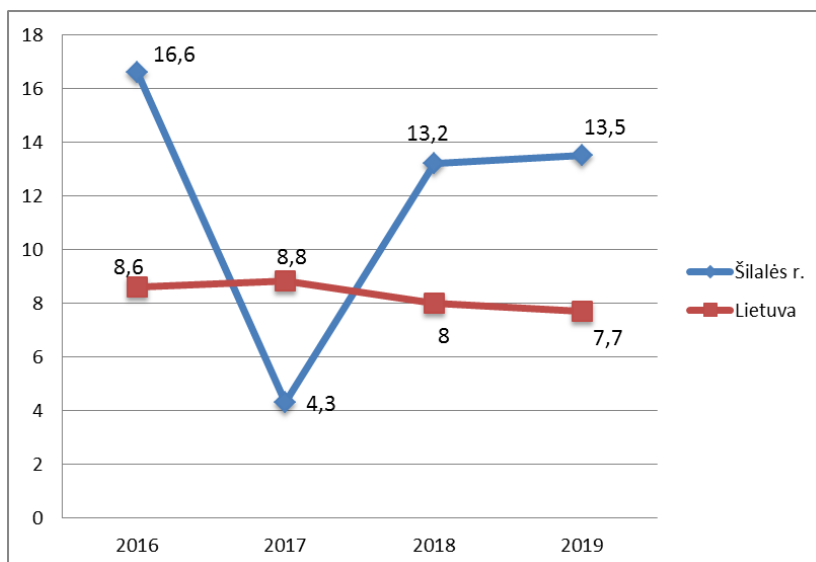
2 pav. Standartizuoto mirtingumo dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv. kartograma

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

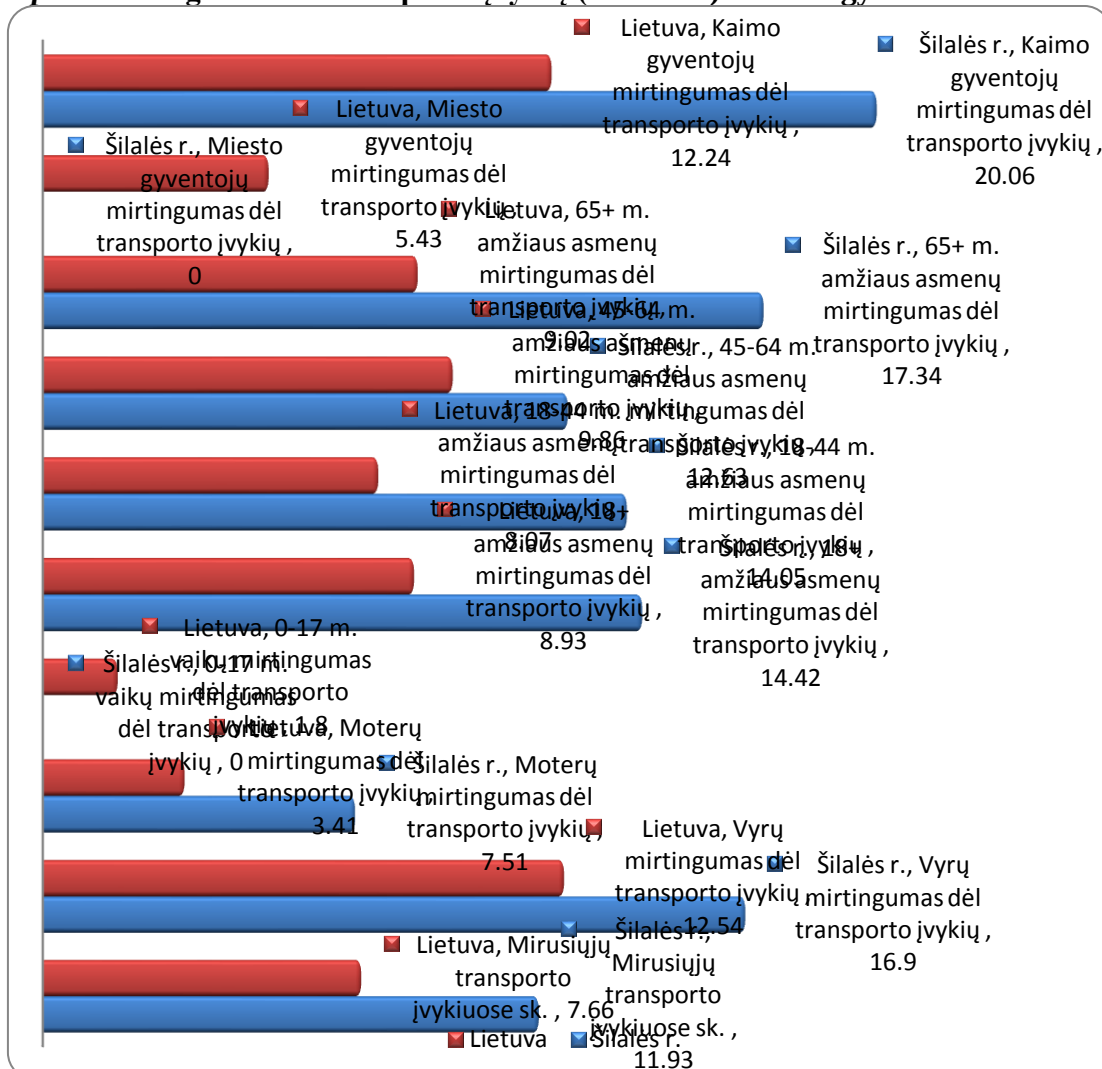
Šilalės rajone jau keletą metų, lyginant su Lietuvos vidurkiu, pastebimas ženkliai išaugęs mirusiųjų transporto įvykiuose skaičius. 2019 m. Šilalės rajone eismo įvykiuose žuvo 4 gyventojai. Iš jų: 3 jauno (18–44 metų ir 45–64 metų), darbingo amžiaus vyrai bei 1 vyresnio amžiaus (65+ amžiaus grupės) moteris. Reiktų paminėti, kad visi mirusieji – kaimo gyventojai. 1 iš žuvusiųjų sužeistas važiuojantis automobiliu, 1 motociklininkas, o 2 sužeisti kitų transporto įvykiu metu. Stebint mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklių dinamiką matyti, jog nuo 2016 metų rodiklio svyravimai kito, tačiau rodiklis eilę metų gerokai didesnis už šalies vidurkį. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2019 metais Šilalės rajone 100 tūkst./gyv. teko 13,5 atvejai, tuo tarpu šalyje šis rodiklis buvo 7,7/100 tūkst. gyv. (3 pav.).

3 pav. Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv. 2016–2019 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

4 pav. Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv. 2019 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Statistikos duomenys rodo, kad apie 40 proc. kelių įvykių įvyksta tamsiuoju paros metu, nors eismo intensyvumas tuomet yra mažesnis, tačiau pasekmės kur kas skaudesnės, nes žūva daugiau žmonių. Pagrindinė autoavarijų priežastimi tamsiuoju paros metu galima laikyti matomumo sumažėjimą. Svarbią rolę čia vaidina neapšviesti ar blogai apšviesti keliai, blogai sureguliuoti ar

eksploatuojami transporto priemonių žibintai. Nustatyta, kad tinkamai apšvietus gatves, galima sumažinti nelaimingų atsitikimų skaičių. Tamsa, prastos oro sąlygos (rūkas, lietus, sniegas), pablogina vairavimo sąlygas. Norėdami išvengti eismo įvykių su pėsčiaisiais, tiek pėstieji, tiek transporto priemonių vairuotojai turėtų elgtis atsakingiau. Pėstieji turėtų pasirūpinti atšvaitais, žibintuvėliais ar kitais šviesą atspindinčiais elementais, judėti pėsčiųjų takais, jei jų nėra – kelkraščiais prieš automobilių judėjimo kryptį, eiti per kelią ar gatvę tik tinkamai įsitikinus, kad tai daryti yra saugu. Vairuotojai turėtų būti atidesni, atsižvelgti į oro ir eismo sąlygas – pasirinkti saugų greitį, kad spėtų laiku sustabdyti transporto priemonę. Šviesiu paros metu didelę įtaką eismo įvykių kiekiui turi eismo intensyvumas, kuris dieną būna didesnis, nei naktį, todėl eismo įvykių įvyksta daugiau. Tamsiu paros metu didžiausią įtaką eismo saugumui keliuose turi matomumas. Tamsoje vairuotojas daug sunkiau pastebi pėsčiąją ir kitus objektus.

Didesnį mirtingumo rodiklį gali lemti neatsakingas eismo dalyvių elgesys, vairuotojų vairavimo įgūdžių stoka, įvykiai dėl laukinių gyvūnų kaltės, blogo matomumo ir kt. aplinkybių. Taip pat reikalinga itin griežta neblaivių eismo dalyvių kontrolė.

2.2. ŠILALĖS RAJONO GYVENTOJŲ SERGAMUMAS VAISTAMS ATSPARIA TUBERKULIOZE

Šilalės rajono savivaldybės gyventojų sergamumo vaistams atsparia tuberkulioze rodiklio analizė yra būtina įgyvendinant LSP tikslo „*Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius*“ bei ieškant šios problemos priežasčių ir sprendimo būdų.

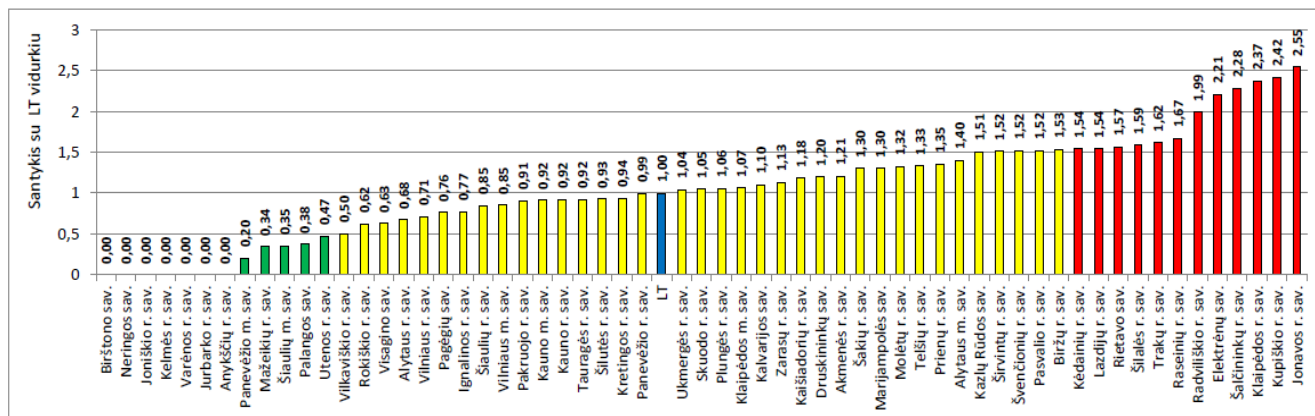
Tuberkuliozė – viena iš labiausiai paplitusių lėtinių, oro lašeline būdu plintančių, infekcinių, visuomenei pavojingų užkrečiamųjų ligų, kurią sukelia tuberkuliozės mikobakterija (*Mycobacterium tuberculosis*), perduodama oro lašeline būdu – kalbant, kosint ar čiaudint. Pagrindinis infekcijos šaltinis – atvira plaučių tuberkulioze (toliau – TB) sergantis žmogus. TB yra išgydoma, tačiau privalu gydytis, kai diagnozuojama liga. Tinkamai negydant, gali išsivystyti aktyvi TB forma, kuria susirgus mirtingumas siekia apie 50 proc. Infekcijos šaltinis – asmuo, sergantis atvira plaučių tuberkulioze ir oro lašeline būdu skleidžiantis tuberkuliozės mikobakterijas. Tuberkuliozė yra visuomenei pavojinga infekcinė liga, o sergančiųjų gydymas ir priežiūra – brangūs.

Tuberkuliozės plitimą mūsų šalyje lemia šios pagrindinės priežastys: socialinės (nedarbas, skurdas, alkoholio, narkotikų vartojimas); psichologinės (dalies sergančiųjų TB nesuvokimas šios ligos sukeltamų sveikatos sutrikimų sunkumo ir nenoras gydytis ir baigti gydymo kursą, gydymo režimo pažeidimai). Apie 50 proc. naujų TB pacientų – bedarbiai arba neturintys nuolatinio darbo, piktnaudžiaujantys alkoholiu, pažeidinėjantys gydymo režimą. Šie ligoniai – potencialūs infekcijos ir vaistams atsparios tuberkuliozės šaltinis.

Ypač nerimą kelia atsparių vaistams tuberkuliozės mikobakterijų atvejų gausėjimas. 2019 m. užregistruoti 92 (2018 m. – 88) nauji daugeliui vaistų (izoniazidui ir rifampicinui ir visoms su šia vaistų kombinacija susijusioms kitoms vaistų kombinacijoms) atsparios tuberkuliozės atvejai (3,3/100 000 gyv.). 2019 m. 19-oje (2018 m. – 27-iose) savivaldybėse neužregistruotas nei vienas naujas DVA-TBC atvejis. Šis rodiklis žemėlapyje pasiskirstęs netolygiai. Savivaldybių gyventojų, tarp kurių daugeliui vaistų atspari tuberkuliozė paplitusi labiausiai (Elektrėnų sav., Radviliškio r. sav., Jonavos r. sav. ir Pasvalio r. sav.), rodiklis 3–4 kartus didesnis už Lietuvos vidurkį.

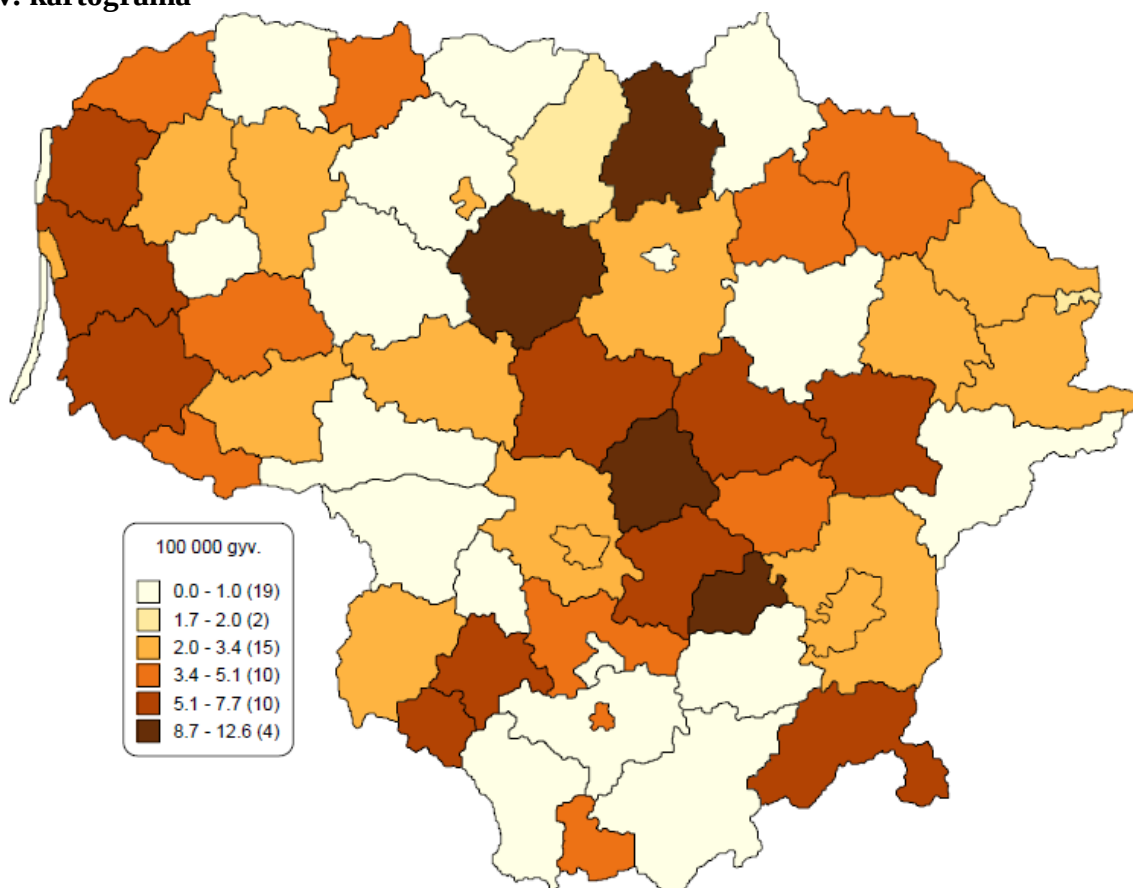
Sergančiųjų daugeliui vaistų atsparia tuberkulioze (toliau – DVA) rodiklis skiriasi savo skaičiavimo metodika ir vadinamas paplitimu. Į šio rodiklio skaičiavimus įtraukiami ne tik nauji užregistruoti TB atvejai, bet ir recidyvai, ligoniai, grįžę po nutraukto gydymo, grįžę po nesėkmingo gydymo ir atvykę iš kito krašto. Paplitimas DVA-TBC 2019 m. buvo 5,7/100 000 gyv. Didžiausias paplitimas daugeliui vaistų atsparia tuberkulioze pastebimas tarp Jonavos r., Kupiškio r., Klaipėdos r. ir Šalčininkų r. savivaldybių gyventojų.

5 pav. Užregistruoti daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės atvejai (visos TB atvejų registracijos kategorijos) (A15–A19) 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

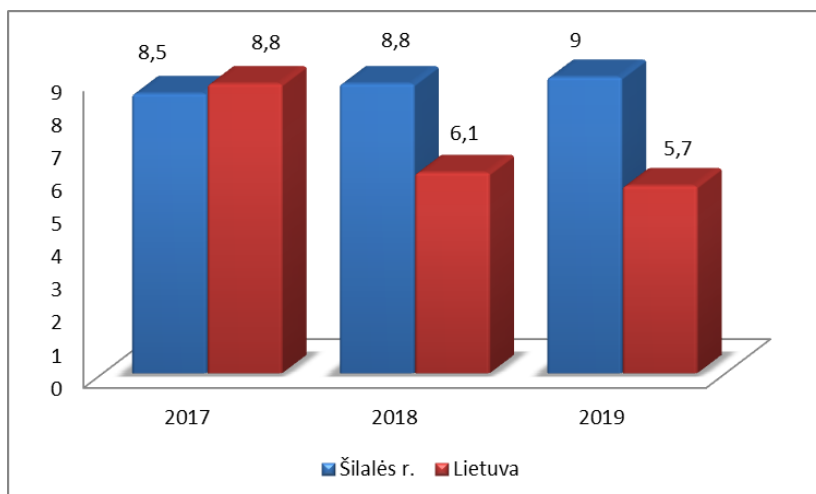
6 pav. Užregistruotų naujų daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės atvejų (A15–A19) 100 000 gyv. kartograma

Šaltinis. Tuberkuliozės valstybės informacinė sistema

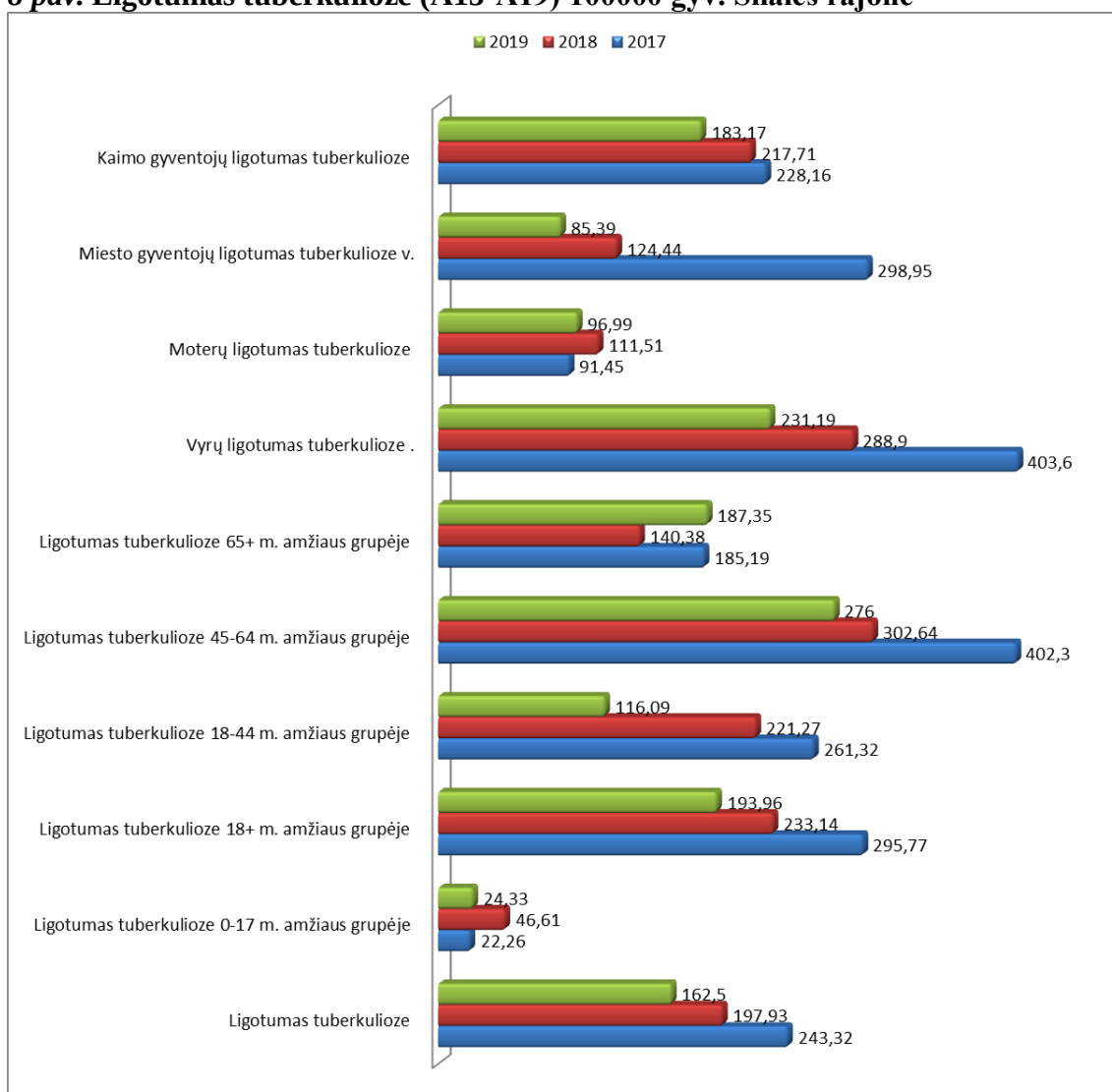
7 pav. matyti, kad nuo 2018 m. Šilalės r. savivaldybėje ženkliai padidėjo daugeliui vaistų atsparios TB atvejų, kurių skaičius viršijo Lietuvos vidurkį, beveik 1,5 karto. Šilalės rajono savivaldybės rodiklis 2019 metais 100 000 gyv. yra 9 atvejai, o Lietuvos – 5,7 atvejai. Vertinant absoliučiais skaičiais, Šilalės r. sav. 2019 m. užregistruoti 2 vaistams atsparios TB atvejai.

7 pav. Užregistruoti daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės atvejai 100 000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

8 pav. Ligtumas tuberkulioze (A15-A19) 100000 gyv. Šilalės rajone

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Šilalės rajone iš visų įvairiose amžiaus grupėse sirgusių asmenų, 2019 metais daugiausia TB diagnozuota 45–64 metų asmenims, mažiausiai – vaikams. Didesnis sergančiųjų skaičius stebimas tarp vyrų. Eilę metų buvo fiksuojamas didesnis ligotumas tarp kaimo gyventojų, tačiau paskutiniais tiriamaisiais metais ženkliai išaugo tuberkulioze sergančių miesto gyventojų skaičius. (8 pav.).

Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) duomenimis, TB yra viena iš dešimties pagrindinių mirties priežasčių pasaulyje. 2014 m. PSO parengė „End TB Strategy“ strategiją, kurios tikslas – iki 2035 m. sumažinti 90 proc. sergamumo TB rodiklį, 95 proc. – mirčių nuo TB skaičių ir išlaidas TB gydymui (ligoniai apie 80 dienų gydomi specializuotose TB stacionaruose, o jų gydymas ir priežiūra užtrunka 6-12 mėn. ir ilgiau). Lietuvoje naujagimiai nuo tuberkuliozės skiepijami 2-3 dieną po gimimo, o asmens sveikatos priežiūros įstaigose 7 m. amžiaus ir rizikos grupių vaikams turi būti atliekami tuberkulino mėginiai.

Nesant geros ambulatorinės gydymo kontrolės, TB sergantys asmenys dažnai neužbaigia gydymo, todėl atsiranda atsparios TB mikobakterijų padermės. Tokių pacientų gydymas kainuoja 100 –1000 kartų brangiau, todėl reikia dėti visas pastangas, kad pacientai nenutrauktų pradėto gydymo. Tikslinga iš esmės stiprinti ir palaikyti DOTS strategiją. DOTS–STOP/TB – PSO (Pasaulio sveikatos organizacijos) strategija, skirta tuberkuliozei sustabdyti (angl. STOP TB), kurio pagrindą sudaro tiesiogiai stebimo trumpo gydymo kursas (angl. DOTS).

Šilalės rajono savivaldybės taryba 2016 m. gegužės 31 d. sprendimu Nr. T1-176 įpareigojo Šilalės rajono pirminės sveikatos priežiūros centrą įsteigti tiesiogiai stebimo trumpo gydymo kurso paslaugų kabinetą (Savivaldybės DOTS (anglų k. – directly observed treatment short course (sutr. DOTS) kabinetą) ir organizuoti šio kabineto veiklą. Kaltinėtų pirminės sveikatos priežiūros centras, Kvėdarnos, Pajūrio ir Laukuvos ambulatorijos įpareigoti esant poreikiui organizuoti laikinųjų tiesiogiai stebimo trumpo gydymo kurso paslaugų teikimą (laikiniųjų DOTS paslaugų teikimą).

Siekiant padidinti sergančiųjų tuberkulioze atvejų išaiškinamumą, Šilalės rajono savivaldybės taryboje 2013 m. balandžio 25 d. sprendimu Nr. T1-128 patvirtintas Tuberkuliozės profilaktikos Šilalės rajone tvarkos aprašas, kurio tikslas – tarpžinybinis bendradarbiavimas, socialinė parama, švietėjiška veikla, siekiant patikrinti socialinės rizikos šeimas, socialinę riziką patiriančius ir socialiai nedraustus asmenis dėl sergamumo tuberkulioze (toliau – TB) ir reikalui esant nukreipti gydymui.

Uždaviniai:

- šviesti ir informuoti visuomenę apie TB paplitimą bei jos mažinimo galimybes;
- tarpinstitucinio bendradarbiavimo pagalba išsiaiškinti TB galimai sergančius asmenis, organizuoti atvykimą į asmens sveikatos priežiūros įstaigą, teikti pagalbą nukreipiant asmenis tolimesniam gydymui.
- socialinės paramos – maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartinį paketų, vykimo pas gydytoją išlaidų apmokėjimas, kitos pagalbos organizavimas.

2013 m. organizuoti **143** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Iš jų: 6 asmenims nustatyta TB. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai bei apmokėtos transporto išlaidos (nuvykimui pas gydytoją), kompensuoti 17 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2014 m. organizuoti **69** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Iš jų: 4 asmenims nustatyta TB. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai, kompensuoti 8 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2015 m. organizuoti **20** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai.

2016 m. organizuoti **172** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai. Iš jų: 2 asmenims nustatyta TB, kompensuoti 24 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2017 m. organizuoti **99** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos

priemonių vienkartiniai paketai, kompensuoti 11 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2018 m. organizuoti **73** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai, kompensuoti 6 socialiai nedraustų asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl TB.

2019 m. organizuoti **35** socialinės rizikos asmenų profilaktiniai patikrinimai dėl tuberkuliozės. Pasitikrinusiems asmenims buvo išduoti maisto ir kitų būtiniausių asmens higienos priemonių vienkartiniai paketai.

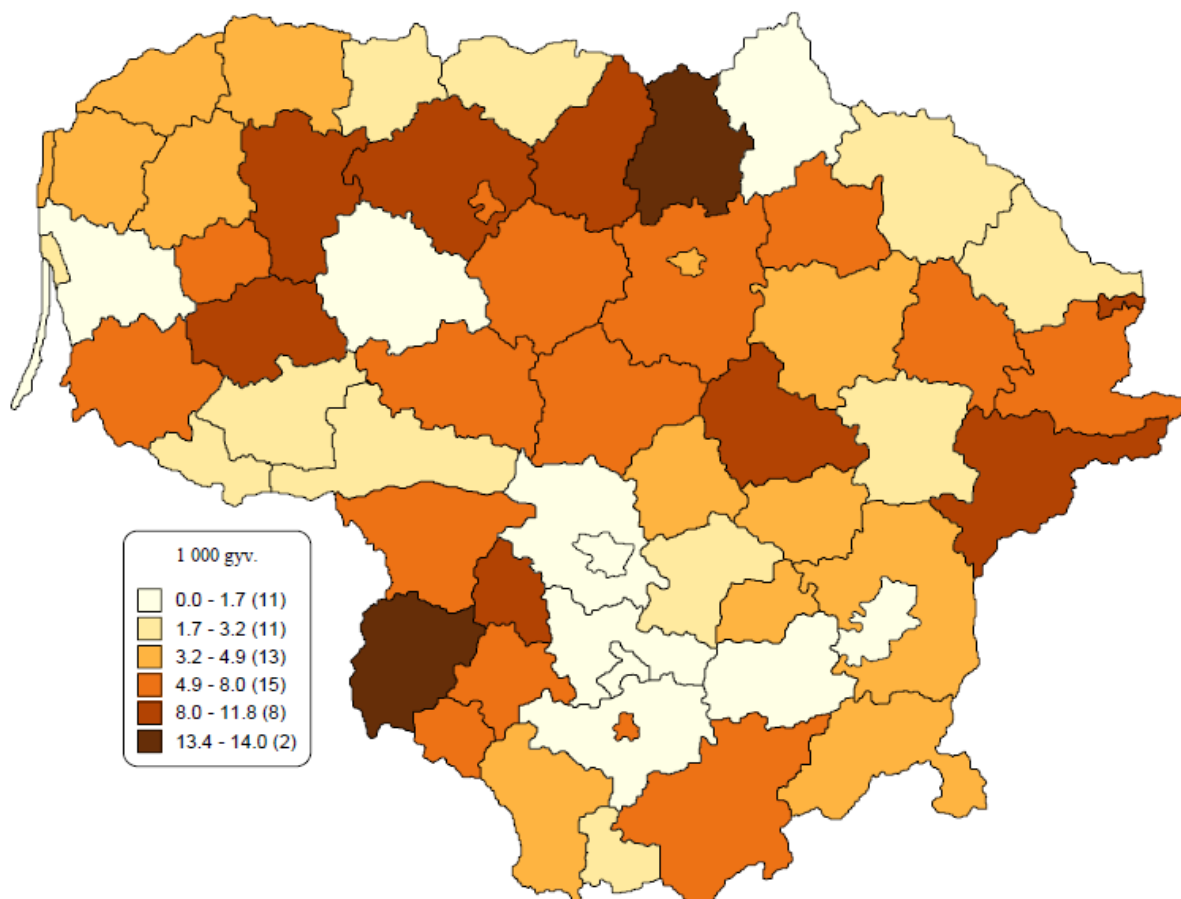
2.3. PAAUGLIŲ (15–17 M.) GIMDYMŲ SKAIČIUS ŠILALĖS RAJONE

Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičiaus analizė Šilalės rajono savivaldybėje yra būtina įgyvendinant Lietuvos sveikatos programos tikslo „*Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius*“ uždavinį „*Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą*“ bei ieškant šios problemos priežasčių ir sprendimo būdų.

Paauglystė – kritinis žmogaus amžiaus tarpsnis, kai vyksta fizinė ir psichinė branda, vertybių sistemos kūrimas, aktyvėja lytinis gyvenimas. Paauglių nėštumas – viena aktualiausių paauglių sveikatos problemų visame pasaulyje. Neplanuoti nėštumai, ankstyvieji gimdymai, abortai, lytiškai plintančios infekcijos kelia grėsmę jaunų žmonių sveikatai, psichosocialinei jų raidai bei išsilavinimui ir ekonominei gerovei ateityje. Šios pasekmės veikia ne tik individą ar jo šeimą, bet ir visą visuomenę. Paauglių elgesys priklauso nuo draugų, informacijos iš masinių informacijos priemonių, kultūros, aplinkos, tėvų požiūrio ir auklėjimo, seksualinės prievartos, religingumo bei užimtumo. Nepilnamečių nėščiųjų komplikacijų tikimybę didina socialiniai ir ekonominiai veiksniai: nėščios paauglės dažnai vengia konsultuotis su gydytoju, stengiasi kuo ilgiau nuslėpti nėštumą, nėštumo metu rūko, vartoja alkoholį, narkotikus, serga lytiškai plintančiomis ligomis.

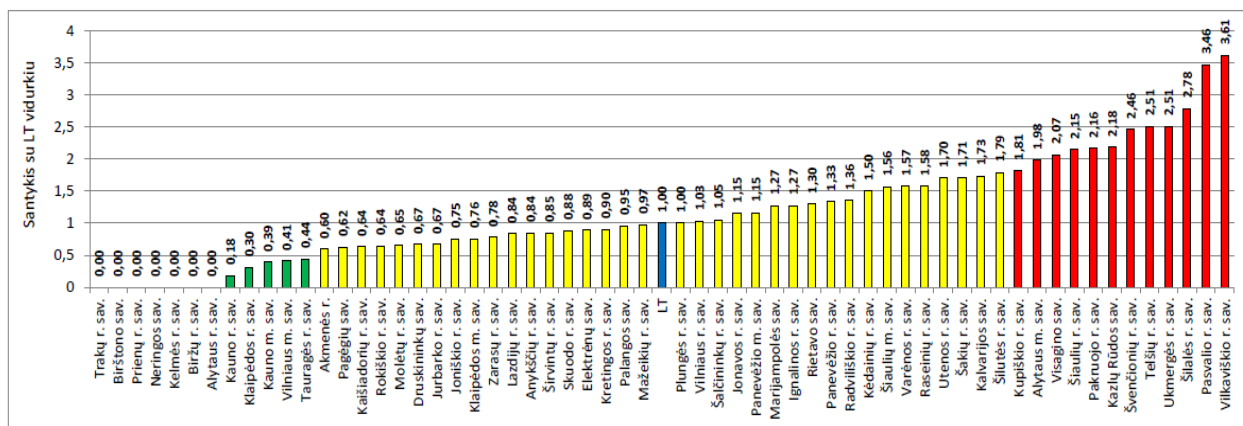
2019 m. Lietuvoje gimdymų skaičius tarp nepilnamečių (15–17 m. amžiaus) moterų buvo 145 (3,9/1000 gyv.). Žemėlapyje matyti, kad didžiausi paauglių gimdymo rodikliai šiaurės vakarinėje Lietuvos dalyje (9 pav.). 7-iose Lietuvos savivaldybėse tarp gimdyvių paauglių nebuvo. Kitose savivaldybėse šis rodiklis svyravo nuo 0,7/1000 gyv. (Kauno r. sav.) iki 14,0/1000 gyv. (Vilkaviškio r. sav.). Pastarasis rodiklis 3,6 kartų didesnis nei Lietuvos vidurkis. 10 pav. matyti, kad Šilalės rajonas patenka į raudonąją zoną, tai reiškia, kad paauglių gimdymų skaičius viršija Lietuvos vidurkį.

9 pav. Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičiaus 1000 gyv. kartograma

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

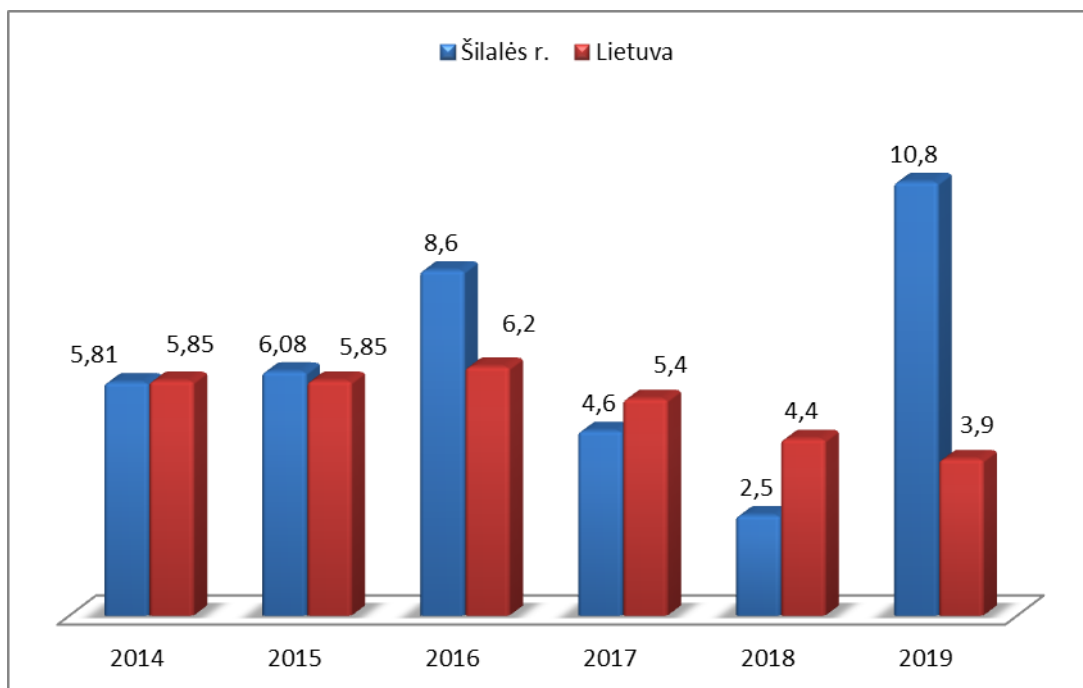
10 pav. Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Analizuojant Šilalės rajono paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičiaus 1000 gyventojų rodiklį (11 pav.) matyti, kad šis rodiklis 2019 metais išaugo ir yra didžiausias per ketverius metus. 2019 m. Šilalės r. sav. rodiklis 10,8 /1000 gyv. ir jis beveik 3 kartus didesnis už Lietuvos vidurkį (3,9/1000 gyv.). Lietuvoje šis rodiklis per 3 metų laikotarpį tolygiai mažėja. Vertinant absoliučiais skaičiais, Šilalės rajone gimdė 4 paauglės.

11 pav. Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyv.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Ankstyva motinystė, dėl įvairių neigiamų pasekmių, su kuriomis susiduria jaunos gimdyvės ir jų kūdikiai, laikoma socialine problema. Dažniausiai paauglės gimdo nes neturi, pakankamų socialinių įgūdžių, gyvena socialinės rizikos šeimose, neturi pakankamai žinių apie lytinį švietimą. Skaudžiausi yra tikėtini medicininiai padariniai: besilaukiančios paauglės dažniau nei vyresnio amžiaus gimdyvės patiria persileidimą, neonatalinę kūdikio mirtį, pagimdo negyvą vaisių. Paauglių kūdikiams būdingas mažesnis svoris ir didesnis sergamumas įvairiomis ligomis, palyginti su vyresnių motinų kūdikiais. Neišvengiamos ir socialinės bei ekonominės pasekmės – paauglystėje vaikų susilaukiančios merginos neretai iškrenta iš ugdymo sistemos, rečiau įgyja vidurinį ar aukštąjį išsilavinimą, todėl vėlesniuose gyvenimo etapuose dažniau susiduria su prasta ekonomine situacija ar net skurdu.

Apibendrinant analizę, galima teigti, kad absoliutus paauglių gimdymų skaičius Šilalės r. ženkliai išaugo, todėl reikalauja tolesnių veiksmų, siekiant išvengti situacijos prastėjimo.

3. IŠVADOS

1. Šilalės rajone jau keletą metų, lyginant su Lietuvos vidurkiu, pastebimas ženkliai išaugęs mirusiųjų transporto įvykiuose skaičius. 2019 m. Šilalės rajone eismo įvykiuose žuvo 4 gyventojai. Stebint mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklių dinamiką matyti, jog nuo 2016 metų rodiklio svyravimai kito, tačiau rodiklis eilę metų gerokai didesnis už šalies vidurkį. Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2019 metais Šilalės rajone 100 tūkst./gyv. teko 13,5 atvejai, tuo tarpu šalyje šis rodiklis buvo 7,7/100 tūkst. gyv.
2. Nuo 2018 m. Šilalės r. savivaldybėje ženkliai padidėjo daugeliui vaistų atsparios TB atvejų, kurių skaičius viršijo Lietuvos vidurkį beveik 1,5 karto. Šilalės rajono savivaldybės rodiklis 2019 metais 100 000 gyv. yra 9 atvejai, o Lietuvos – 5,7 atvejai. Vertinant absoliučiais skaičiais, Šilalės r. sav. 2019 m. užregistruoti 2 vaistams atsparios TB atvejai.
3. Analizuojant Šilalės rajono paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičiaus 1000 gyventojų rodiklį pastebėta, kad šis rodiklis 2019 metais išaugo ir yra didžiausias per ketverius metus. 2019 m. Šilalės r. sav. rodiklis 10,8 /1000 gyv. ir jis beveik 3 kartus didesnis už Lietuvos vidurkį (3,9/1000 gyv.). Lietuvoje šis rodiklis per 3 metų laikotarpį tolygiai mažėja. Vertinant absoliučiais skaičiais, Šilalės rajone gimė 4 paauglės. Galima teigti, kad absoliutus paauglių gimdymų skaičius Šilalės r. ženkliai išaugo, todėl reikalauja tolesnių veiksmų, siekiant išvengti situacijos prastėjimo.

REKOMENDACIJOS

1. Siekiant mažinti gyventojų transporto įvykiuose patirtų traumų ir mirtingumo skaičių reikėtų:

- stiprinti saugumo priemones;
- skatinti ir mokyti gyventojus nešioti atšvaitus, liemenes ar šviesą atspindinčius rūbus tamsiu paros metu;
- gyventojams organizuoti saugaus eismo renginius (akcijos (šviesos atšvaitų dalijimas pėstiesiems), informacijos sklaida, mokymai, socialinės reklamos);
- ugdymo įstaigose mokyti vaikus saugaus eismo ir kultūros kelyje;
- griežčiau kontroliuoti gyventojus, pažeidžiančius kelių eismo taisykles;
- stiprinti saugumo priemones avaringiausiuose kelių ruožuose, rajono gyvenvietėse;
- didesnę dėmesį skirti kelių priežiūrai žiemos sezono metu laiku valant ir barstant gatves esant slidžiai kelio dangai;
- bendruomenėse įvairaus amžiaus žmonių grupėms organizuoti pirmosios pagalbos teikimo mokymus.

2. Siekiant sumažinti sergamumą tuberkulioze rekomenduojama:

- siekiant mažinti Šilalės rajono gyventojų sergamumą tuberkulioze, problemą spręsti kompleksiskai. Gydimui svarbi diagnozė laiku ir griežtas standartizuoto gydymo taikymas. Pagrindinės veiksmingos profilaktikos priemonės yra gerų ekonominių ir socialinių sąlygų užsitikrinimas, profilaktinis vaikų skiepijimas BCG vakcina. Svarbu organizuoti šios ligos rizikos grupių asmenų profilaktinę patikrą, bei ieškoti bendradarbiavimo būdų, siekiant aukštesnių profilaktinių patikrų rezultatų;
- organizuoti bendruomenėse švietėjiškas paskaitas tuberkuliozės plitimo prevencijai, padedančias ugdyti gyventojų sveikatos raštingumą, skatinančias motyvaciją būti atsakingiems už savo sveikatą;
- vykdyti informacijos sklaidą (straipsniai spaudoje bei internete) infekcinių ligų prevencijai;
- siekti, kad rizikos grupės asmenys, ypač turintys kontaktą su sergančiu tuberkulioze asmeniu ir ypač su pažeidusiu gydymo režimą, atliktų reikiamus tyrimus.

3. Siekiant sumažinti paauglių gimdymų skaičių reikėtų:

- didinti sveikatos raštingumą ŽIV ir lytiškai plintančių ligų klausimais bendruomenėse tarp paauglių tėvų / globėjų;
- organizuoti ir vykdyti mokyklose seminarus lytiškumo ugdymo temomis, paskaitas apie lytiškai plintančių ligų priežastis, plitimą, prevenciją, AIDS / ŽIV ir paauglių nėštumą bei kontracepciją;
- vykdyti bendrojo lavinimo mokyklose Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programą;
- didinti paauglių užimtumą, sudarant sąlygas mokiniams lankyti popamokinės veiklos metu būrelius/užsiėmimus, steigiant vaikų lauko žaidimo / fizinio aktyvumo aikšteles;
- kelti visuomenės sveikatos priežiūros specialistų, pedagogų ir kitų mokyklos specialistų kvalifikaciją lytiškumo ugdymo klausimais;
- teikti konsultacijas jaunimui jiems aktualiomis lytinės ir reprodukcinės sveikatos temomis.

4. Siekiant geresnės Šilalės rajono savivaldybės gyventojų sveikatos būklės, būtina plėtoti sveikatinimo veiklas visose savivaldybės politikos srityse:

- gerinti bendruomenės sveikatos raštingumą, vykdyti visuomenės švietimą per vietines visuomenės informavimo priemones, teikiant mokslu pagrįstą informaciją apie sveikos gyvensenos principus, įgūdžių ugdymą ir ligų profilaktiką;
 - skatinti gyventojus aktyviai dalyvauti Šilalės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro, švietimo ir sporto įstaigų organizuojamuose įvairiuose sveikatinimo veiklos renginiuose;
 - vykdyti sveikatą stiprinančių mokyklų plėtrą Šilalės rajono savivaldybės švietimo įstaigose;
 - skatinti visuomenės sveikatos ir asmens sveikatos priežiūros bei kitų sektorių bendradarbiavimą kompleksiškai sprendžiant savivaldybės gyventojų sveikatos problemas;
 - toliau vykdyti valstybės finansuojamas prevencines programas; norint pasiekti didesnę gyventojų informuotumą ir aktyvų gyventojų dalyvavimą šiose programose, skatinti visuomenės sveikatos priežiūros ir asmens sveikatos priežiūros įstaigų bendradarbiavimą;
 - siekti sumažinti akivaizdžius sveikatos netolygumus tarp miesto ir kaimo gyventojų bei skirtingų socialinių sluoksnių.
-